

PROGRAMA PER A LA DIGNIFICACIÓ I LA RECUPERACIÓ DE LA MEMÒRIA HISTÒRICA DE NOU BARRIS

Antecedents

Quaranta anys després de la mort del dictador. El govern del Districte, vol demostrar que és pot fer política d'una manera diferent, però que no es pot fer un projecte de regeneració sense memòria.

La Comissió de Presidència, Drets de Ciutadania, Participació i Seguretat i Prevenció va fer una declaració institucional per condemnar la dictadura franquista.

Aquesta declaració institucional es complementa amb la involucració en dos processos judicials, un que persegueix als pilots italians que van bombardejar Barcelona, i altre que busca condemnar l'Estat Espanyol com "continuador legítim" del règim franquista.

En el passat Ple del districte de Nou Barris, celebrat el 8 d'octubre, membres de l'Assemblea de Joves de Nou Barris *La Miliciana* van mostrar plaques franquistes com les que encara avui es conserven en molts edificis de Nou Barris. Uns símbols que, 40 anys després de la mort del dictador, continuem exaltant un regim dictatorial i repressiu.

El Govern del districte considera que, davant una realitat que tot i no infringir cap llei és, ras i curt, una infracció moral envers la memòria de les víctimes del feixisme i d'aquelles persones que van patir aquell govern dictatorial a l'estat entre 1936 i 1975. Entenem i sentim com a propi el malestar que tenen els veïns i veïnes de Nou Barris davant el fet que encara siguin ben visibles les petjades del franquisme. Tenim la ferma convicció que l'espai públic és, abans que res, un espai de socialització i educació on, en cap cas, no hi poden haver símbols que transmetin valors contraris a la democràcia, la llibertat i la solidaritat.

Entomen la reivindicació de *La Miliciana*, ja que va en la línia de la pròpia aposta política del Govern Municipal per redimensionar la petxada històrica dels nostres

carrers i places, on es sobredimensiona certs episodis de la nostra història i es silencien uns altres. Equilibrar això farà de la nostra ciutat i del nostre districte un espai més just, lliure i democràtic per a tothom, on totes les sensibilitats siguin representades en la seva justa mesura. Des del Districte de Nou Barris presentem la posada en marxa d'una sèrie de mesures per retirar del districte tota la simbologia franquista que encara hi perdura. Una simbologia, sostenim, creada per honorar i transmetre els valors del poder feixista i autoritari que la va inspirar i col·locar. Aquesta primera acció, així com la resta que s'hi aniran sumant, formarà part d'una ambiciosa "Mesura de Govern de Dignificació de la Memòria Històrica de Nou Barris" que des del Govern del districte volem impulsar i bastir amb aportacions de totes les entitats, associacions, veïnat i **grups polítics**.

Context

L'Ajuntament de Barcelona va ser pioner en l'elaboració d'un inventari de la simbologia franquista. La ciutat disposa des de l'any 2005 –actualitzat el 2008- d'un detallat cens realitzat per la historiadora de la Universitat de Barcelona (UB) Pilar Mateo per encàrrec de l'Institut del Paisatge Urbà. Les principals tipologies que s'hi descriuen són relleus, rètols pintats, monuments, làpides, plaques, retolació de carrers, mobiliari urbà i escultures. La major part dels elements inventariats corresponen a plaques d'habitatges construïts durant el règim franquista. Des de la redacció d'aquest inventari s'han retirat de la ciutat la major part de monuments i rètols. Encara queden, però, moltes plaques d'habitatge repartides per la ciutat. El cens de 2008 les xifrava en 4.361, Nou Barris era el segon districte amb més plaques de Barcelona amb un total de 706. Un districte que, llavors, encara conservava unes altres 23 plaques d'habitatge corresponents a promocions de l'Obra Sindical del Hogar (OSH) i 30 símbols no corresponents a plaques.

La Llei 52/2007 de 26 de desembre de Memòria Històrica va permetre desterrar de la pell de la ciutat i dels edificis públics tots els monuments, escultures i relleus franquistes. Entre d'altres, el monument a la Victòria de la plaça Joan Carles I; als Caiguts a l'avinguda Josep Tarradellas i al Fossat de Santa Elena al castell de Montjuïc, i els escuts que es conservaven a l'edifici de capitania militar del passeig de Colom i a la caserna del Bruc. A Nou Barris, l'Ajuntament va retirar la inscripció franquista que hi havia al monument del Grup Carlos Trias, inaugurat l'any 1970 al carrer d'Artesania -on van construir-se el darrer grup de cases inaugurades a la Guineueta a càrrec del Patronato Oficial de la Vivienda- i que duia el nom del darrer

cap provincial del Movimiento a Barcelona. En ser una propietat privada d'ús públic, el monòlit, però, continua en peu.

Actualment, no consta que existeixi a Barcelona cap escultura com símbol franquista a l'espai públic. En els espais privats o similars de la ciutat -com ara esglésies i cementiris-encara sobreviuen, 40 anys després de la mort del dictador, desenes de plaques. Moltes d'aquestes, repartides pel districte.

Motivacions

A les dictadures que van assolir Europa el segle XX la simbologia de caràcter apologetic, i el seu constant enaltiment, va tenir un paper molt rellevant en les polítiques de memòria i propaganda. A Espanya existeix una certa impunitat impensable en altres països com Alemanya o Itàlia. Impunitat envers uns símbols que encara conserven la seva semàntica i expressen uns valors que són antítesi de la democràcia.

Per l'equip de Govern de Nou Barris resulta una obligació inexcusable retirar tota la simbologia franquista del districte. El llegat del franquisme al nostre territori encara és ben visible. Visible i, la seva presència, inadmissible. Aquesta simbologia en cap cas pot considerar-se patrimoni, com tampoc ho és el conjunt de símbols creats per honorar i transmetre els valors del poder feixista i autoritari que els va col·locar.

La Llei de Memòria Històrica converteix a l'Ajuntament de Barcelona en responsable de la retirada dels símbols que hi hagi en tots els edificis de titularitat municipal, places, parcs i jardins. El seu Article 15 raona: "Les administracions públiques, en l'exercici de les seves competències, prendran les mesures oportunes per a la retirada d'escuts, insígnies, plaques i altres objectes o mencions commemoratives d'exaltació personal o col·lectiva, de la sublevació militar, de la Guerra Civil i de la repressió de la Dictadura".

Respecte als símbols situats en edificis de titularitat d'altres administracions, diu la Llei, seran aquestes les responsables d'executar-la. En cas de no fer-ho se'ls hi podrà retirar les subvencions i ajudes públiques. La mateixa Llei reconeix que no caldrà retirar aquells elements que siguin d'estricta record privat, sense exaltació de cap dels dos bàndols, o per raons artístiques, arquitectòniques o artístic-religioses protegides per llei. Respecte dels privats són aquests els que han d'adequar la seva actuació als

principis de la Llei. En cas de no fer-ho se'ls podrà retirar les subvencions i les ajudes públiques.

L'Ajuntament ha desmuntat i demolit monuments de titularitat municipal que contenien simbologia franquista un cop la comissió d'escultures i els respectius districtes han estudiat cas per cas per no entrar en contradicció amb el desenvolupament del reglament. Per tal d'agilitzar la retirada de la major part dels elements encara existents, l'Institut del Paisatge Urbà va impulsar una campanya perquè les 4.361 comunitats de propietaris que conservaven plaques i/o altres referències franquistes sol·licitessin voluntàriament la retirada sense cost de les mateixes.

Malgrat que es tracta d'edificis privats, el precepte legal esmentat no deixa la iniciativa exclusivament al particular sinó que insta a les administracions a prendre "les mesures oportunes" sense distingir entre els que es troben en espais públics o privats. La simple previsió de condicionar l'accés a subvencions no és, per l'equip de Govern de Nou Barris, suficient.

Actuacions

Dues grans raons motiven l'impuls d'aquesta acció. La primera, la ferma convicció que l'espai públic és, abans que res, un espai de socialització i educació on, en cap cas, no hi poden haver símbols que transmetin valors contraris a la democràcia. La segona, l'obligació que tenen les administracions públiques de prendre, en l'exercici de les seves competències, mesures per a la retirada de dites plaques. Les primeres actuacions que presentem:

- L'equip de Govern del districte encarregarà a les entitats que treballen la memòria històrica al Districte l'elaboració d'un catàleg que localitzi, identifiqui i catalogui tota la simbologia franquista que encara es conserva al districte.
- Un cop inventariades i documentades, s'adreçarà una carta a les comunitats de propietaris que conserven simbologia franquista indicant la voluntat del Govern de retirar-les, donant un termini de resposta i informant que és l'Ajuntament qui es farà càrrec de la retirada de la placa i de l'arranjament de la zona.

- S'informarà a les comunitats de propietaris que en cas de no rebre resposta en el termini que es fixi, l'Ajuntament entendrà que la comunitat és favorable a la retirada de les plaques.
- En cap cas es procedirà a la retirada de les plaques pels motius continguts a l'article 15.2 de la Llei 52/2007; és a dir, plaques amb motius artístics, arquitectònics o religiosos protegits per llei o plaques de record privat sense exaltació dels enfrontats.
- Finalitzat el termini es procedirà a executar la retirada de les plaques.
- Es revisarà el nomenclàtor del districte i obrir-lo a persones, entitats i associacions defensores de llibertats i protagonistes de diferents lluites. Obrir-lo a les víctimes del feixisme; entre d'altres, als assassinats, exclosos, vençuts, resistents, deportats i exiliats.
- Paral·lelament es realitzaran tot una sèrie d'actes envers de la memòria històrica de Nou Barris:
  - Acte commemoratiu a la Plaça de Salvador Antich.
  - Exposició de Kim Manresa sobre els barris de Nou Barris de 1973 a 1983
  - Estudis de viabilitat sobre el canvi de nomenclàtor d'alguns llocs del Districte.
  - Potenciació de les rutes històriques pels barris.

Barcelona, 16 de novembre de 2015.